

ХРОНІКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЖИТТЯ
ПРО XIV СТУДЕНТСЬКУ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ
«УКРАЇНА: ІСТОРІЯ, КУЛЬТУРА, ПАМ'ЯТЬ»
(Київ, 11–13 травня 2011 р.)

21–22 травня 2011 р. у НТУУ «КПІ» відбулася XIV студентська науково-практична конференція «Україна: історія, культура, пам'ять». Публікуємо думки модераторів секцій про підсумки роботи студентського форуму.

А. І. Махінко,

кандидат історичних наук, викладач кафедри історії ФСП НТУУ
«КПІ», модератор секції
«Етнокультурний і етнополітичний розвиток суспільства»

Сучасний суспільно-політичний розвиток України, складнощі у формуванні національної ідеї на тлі поліетнічності та полікультурності вітчизняного суспільства, звернення зарубіжних українців до національного джерела та інші аспекти проблеми етнополітики та етнокультурного розвитку викликали зацікавлення студентів, які брали участь у роботі секції «Етнокультур-

ний і етнополітичний розвиток суспільства» в рамках XIV студентської науково-практичної конференції «Україна: історія, культура, пам'ять».

Дискусію викликали повідомлення, присвячені проблемам сучасної державної етнополітики. Логічним її продовженням стали доповіді студентів, у яких висвітлювався сучасний стан регіональної етнополітики, зокрема в Закарпатті, а також концепції походження українського наро-

ду. Особливо присутніх зацікавило «русинське питання», обставини його виникнення та перспективи вирішення. Формування української народності, яке дотепер перебуває у площині дискусій, поліетнічність сучасного вітчизняного суспільства, єдність етносів як народу України, при одночасному збереженні самоідентичності — перспективний напрямок досліджень, який, безперечно, зацікавить студентів та дасть можливість науково осмислити історію українського державотворення, об'єктивно аналізувати його на етапі сучасності.

Цікавим було обговорення учасниками секції аспектів взаємодії українців з представниками різних етнічних спільнот, які здавна проживають на українській землі. Зокрема, розглядалося питання внеску німецької та єврейської етнічної меншин у культурний та економічний розвиток України. Не залишилася осторонь проблема україно — кримсько-татарських взаємин, проте вона була хронологічно обмежена серединою XVII ст. В перспективі це питання може розглядатися ширше, оскільки воно не втрачає актуальності. Очевидно, надалі слід приділити більше уваги проблематиці різних аспектів життя кримсько-татарської спільноти, аналізу проблем, що існують і на місцевому, і на загальнодержавному рівнях, обговоренню перспектив їх вирішення.

Не відкидаючи глобалізаційні впливи на українське суспільство, слід звернути особливу увагу на проблему самоідентифікації етносу, цікавою, особливо, зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, є також проблематика відносин між слов'янським та західноєвропейським світами. При цьому слід виокремлювати фактори, які сприяють взаємозбагаченню культур, окремо визначити ризики.

Традиційно активне обговорення учасників конференції викликала проблематика української діаспори. Примітно, що серед запропонованих доповідей були ті, які висвітлювали особливості функціонування української діаспори в Росії та Білорусі. Студентів цікавили досвід самоорганізації та збереження національної ідентифікації українців у цих регіонах, особливо українських етнічних земель, які опинилися поза межами української держави.

Про справжній інтерес до історії рідного краю свідчили роботи учасників конференції з історичної регіоналістики. Студентські повідомлення висвітлювали різні аспекти історії та сьогодення населених пунктів регіонів України, їх культурні пам'ятки, відносини між різними етнічними громадами, які їх населяють. Можливість використання медійних засобів зробила ці краєзнавчі розвідки більш інформативними. Учасники секції мали змогу здійснити своєрідні віртуальні подорожі. Про це свідчить емоційність обговорення кожної такої доповіді.

Отже, розглядаючи етнокультурну і етнополітичну проблематику, студенти отримали можливість дослідити сучасну суспільно-політичну ситуацію в Україні, визначити, враховуючи історичний досвід взаємовідносин національних меншин, які населяють українські землі, проблеми та перспективи подальшого розвитку держави на основі межетнічної толерантності.

П. А. Дігтяр,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії ФСП НТУУ «КПІ»,
модератор секції «Досвід державотворення та правотворення»

Під час роботи секції учасники конференції традиційно обговорювали проблеми державотворення та правотворення в історичній ретроспективі.

Студенти були зорієнтовані на те, що з виникненням держави на території сучасної України в суспільстві з'явилася нова сфера суспільних відносин, а саме політичних. Було зроблено акцент на тому, що політика — широке за обсягом і складне за

змістом явище і поняття. У Стародавній Греції політика розумілась як мистецтво управління державою.

В сучасних умовах політика — це сфера діяльності, пов'язана з відносинами між різними соціальними групами, ядром якої є проблема завоювання, утримання і використання державної влади, а також організація соціального життя. Політика здійснюється з приводу і для досягнення влади народу. В Конституції України статтею 5 закріплено: «Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами». Будь-яка проблема в суспільстві стає політичною, якщо її вирішення пов'язане з суспільними, людськими інтересами, проблемою влади. Суб'єктами політики є великі групи людей або класи, нації, інші соціальні угруповання, об'єднання громадян, політичні партії, держава. Політична система суспільства певним чином структурована і є складною.

Учасники конференції звертали увагу й на те, що політична система суспільства — це сукупність політичних інститутів і організацій, політичної діяльності, політичних відносин, політичних норм, принципів і тра-

дицій, політичної свідомості й культури та засобів масової інформації у їх взаємодії, які віддзеркалюють інтереси і волю соціальних об'єднань, що реалізують політичну владу, борються за її здійснення в рамках права через державу.

Українській державі минулого і новітнього періоду об'єктивно визначено провідне місце в політичній системі. Це зумовлено тим, що держава перебуває в центрі політичної діяльності: навколо неї, навколо здобуття державної влади точиться політична боротьба. В історії українського суспільства держава була і залишається першим інструментом, знаряддям політики. Сама ж політика з'явилася з виникненням держави. І тільки поступово формувалися інші соціальні інститути: спілки, громадські організації, партії, політичні рухи, що стали брати участь у політичному житті, у боротьбі за державну владу.

Цю боротьбу було висвітлено студентами — учасниками конференції, зокрема в доповідях: «Херсонес у державотворчих процесах у Північному Причорномор'ї» (студент ФЕА НТУУ «КПІ» Коваль В. О.), «Особливості політичної культури доби Київської Русі» (студентка ФБТ НТУУ «КПІ» Стрельник О. О.), «До питання про політичні ідеї Ярослава Мудрого» (студентка економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України Потоцька О. В.), «Про політико-адміністративний устрій Запорозької Січі» (студент ФЕА НТУУ «КПІ» Отрішко П. В.), «Моделі української державності в роки революції і громадянської війни 1917–1920 рр.» (студентка ННК ІПСА НТУУ «КПІ» Серебряник А. О.), «Державна політика гетьмана П. Скоропадського у сфері культури» (студент ФЕЛ НТУУ «КПІ» Карабін Д. Д.), «Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни» (студент ННК ІПСА НТУУ «КПІ» Забелін С. І.), «Проблема кордонів у контексті налагодження українсько-білоруських взаємовідносин» (студентка факультету економіки, менеджменту і права Київського національного торговельно-економічного університету Голубчик В. В.), «“Кримське питання” і проблема розподілу Чорноморського флоту в контексті взаємовідносин України і Російської Федерації» (студент РТФ НТУУ «КПІ» Небенюк Д. Д.) та інших (усього брали участь в роботі означеної секції 34 доповідачі).

У виступах студенти підкреслювали: серед факторів, що найбільше впливають на формування національної самосвідомості, важливе місце посідають гуманітарні предмети й насамперед історія України. В ході її вивчення формується історична свідомість людини, яка виступає визначальною складовою національної самосвідомості.

Було також зазначено, що подібні конференції стали однією з можливостей показати достовірну вітчизняну і зарубіжну історіографію, отрима-

ти доступ до раніше не відомих архівних документів і матеріалів та інших джерел, які дають змогу спростувати колишні й нинішні міфи, показати справжню картину і справжній образ історичних постатей.

Особливо важливим для студентів залишається вивчення національно-визвольної боротьби українського народу в різні періоди історії, подолання штампів та догматів радянської й російської історіографії про ці періоди. Надзвичайно важливим періодом історії студенти визначали національно-визвольну боротьбу українського народу в 1917–1921 рр. Вони це пояснювали тим, що між 1917–1921 рр. і сучасністю можна віднайти чимало аналогій. На тлі складних проблем державотворення нині доводиться вирішувати завдання багато в чому подібні до тих, що були в 1917–1921 рр.

Неповний перелік виступів і думок студентів, а саме: створення національної за формою і поліетнічної за змістом армії, налагодження взаємовигідних відносин з іншими державами і гострота відносин з Росією, становлення демократичного суспільства з багатопартійною системою і встановлення законності підштовхує студентів і взагалі сучасну українську молодь до аналітичних роздумів та прямих аналогій між тією й нашою добою.

Студенти наголошували, що саме з таких порівняльно-аналітичних позицій потрібно розглядати всі перипетії тодішньої боротьби за українську державність, щоб подати обґрунтовані рекомендації сучасним політичним інституціям, лідерам громадських рухів та партій, державним діячам. Адже нинішня суспільно-політична ситуація містить низку старих глибинних українських проблем, закорінених у той час і не розв'язаних досі.

У виступах студенти звертали особливу увагу на такі моменти.

Перше, протягом всієї історії відбувалося національне пробудження українського народу, його усвідомлення себе як окремої нації. Після останнього більш ніж трьохсотлітнього національного і духовно-культурного поневолення український народ був іще в стадії етногенезу. Дедалі більше провідна верства, а то й широкі народні маси починали розуміти, що українські революції мали свої завдання, відмінні від завдань російських чи інших революцій та завдань й інтересів інших країн і народів.

Студенти стверджували, що національно-суспільному усвідомленню сприяла безкомпромісна збройна боротьба проти численних ворогів. У цій боротьбі загартувалася воля нашого народу до самостійності, національної незалежності. В боротьбі народ дозрівав до державності. Про це один з найвизначніших українських діячів, Голова Директорії і Головний отаман військ Української Народної Республіки (УНР) Симон Петлюра говорив так: «Перед революцією ми були лише етнографічним матеріалом, а тепер, після революції і кривавих років збройної боротьби за свою вольність і

державність Україна, як нація, — як нація, яка знає, чого вона хоче і куди їй іти, — є фактом безперечним навіть для наших ворогів».

Друге, необхідно домагатися, щоб студенти усвідомили суть національно-визвольних змагань українського народу, які внаслідок національно-культурного пробудження посилили бажання народу до свого самоутвердження. Підкреслювалося, що Перша і Друга світові війни загострили міжнаціональні стосунки, поставили українське питання в площину практичного вирішення. В Україні набували сили процеси з ознаками національного державотворення. На передові позиції суспільного життя виходили і виходять представники українства.

Третє. Студенти наголошували на необхідності глибоко вірити в сучасну українську державність, як борці різних періодів української історії. Скажімо, Петлюра висловлював цю віру такими словами: «Ти переможеш. Великий Народе Мученику, і переможеш не для того, щоб підбивати під себе чужі, не наші землі. Ти переможеш для спокійного будування могутньої держави України, для щасливої праці поколінь майбутніх. Спадуть віковічні кайдани з стомлених рук твоїх, спадуть ганебні пута з величної постації рідної матері — України. Минуть жажливі криваві роки боротьби, і невпинна праця синів твоїх загоїть рани кривавої руїни, дасть пишні скарби для всіх народів світу, дасть спокій і щастя Великій, Вільній Самостійній Україні».

Український народ під час революції 1917–1921 рр. на короткий період мав свою державність, і це стало важливим чинником майбутньої національно-визвольної боротьби. Досвід боротьби став джерелом, з якого наступні покоління борців за волю України черпали цю віру в державність. Боротьба за її здобуття, хоч і в інших формах, після падіння УНР практично не припинялась і не припиняється в сучасних умовах.

Четверте. Студенти особливо наголошували на уроках, що впливають з досвіду державотворення і правотворення, і насамперед таких:

- без витворення національно свідомої провідної верстви та національного усвідомлення широких народних мас державне існування нації немислиме;
- боротьба за українську державність могла бути успішною лише за умови наявності науково обґрунтованої української ідеї і сприйняття її широкими народними масами;
- досвід історії показав, що народ не може мати політичної волі, не може нормально розвиватися соціально, коли він поневолений національно. Політичні, економічні та соціальні реформи можливі й дають ефект лише за умови створення національної суверенної держави, одночасного розв'язання національних і соціальних питань.

– історія національно-визвольної боротьби українського народу переконливо доводить, що єдиним гарантом збереження власної державності та запорукою її існування є дієздатні національні збройні сили. Цього повчального історичного уроку ми не повинні ніколи забувати.

Разом з цим студенти наголосили, що у формуванні національної самосвідомості студентів визначальна роль належить професорсько-викладацькому складу. Саме він має робити все можливе, щоб події та постаті різних періодів державотворення і правотворення міцно закарбувались у свідомості студентів, що викликатиме у них гордість за наших попередників, зміцнюватиме почуття патріотизму і любові до України.

Розбудова сучасної української держави має спиратися на історичний досвід державотворення років, на аналіз помилок та прорахунків, допущених під час визвольних змагань, на досвід діяльності, окремих видатних діячів. Від того, як суспільство, і передусім молодь, знатиме й трактуватиме своє минуле, залежить міцність держави в майбутньому, прогрес і національне піднесення нашої країни, наше входження у цивілізоване суспільство.

С. І. Лисенко,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії ФСП НТУУ «КПІ»,
модератор секції «Культурне життя українського народу»

Запровадження курсу «Історія української культури» на окремих факультетах нашого університету викладачами кафедри історії ФСП закономірно підвищило інтерес студентів до культурного життя українського народу. Це також вплинуло на збільшення кількості поданих заявок для участі в роботі культурознавчої секції цьогорічної студентської науково-практичної конференції.

На початку роботи секції її модератор у вступній промові коротко охарактеризував сучасний стан української культури, звернув увагу присутніх як на головні проблеми цієї надзвичайно важливої частини духовного життя всього українського народу, так і на приклади яскравих досягнень, зокрема, назвав твори цьогорічних лауреатів Шевченківської премії. Модератор також підкреслив особливу роль і значення рідної мови у розвитку національної культури та сучасному процесі українського державотворення.

Щоб активізувати учасників секційної роботи, секретар засідання Яскевич Денис (ФЕА НТУУ «КПІ», група ЕТ-01) запропонував і організував рейтингове оцінювання студентських доповідей за 10-бальною шкалою. Оцінювали п'ять студентів різних факультетів. Критерії оцінювання було вказано на спеціально підготовлених рейтингових листках.

Послідовність викладу студентських доповідей і їх обговорення було визначено за тематично-хронологічним принципом. Це дало можливість практично уникнути повторів, дублювання близьких за тематикою виступів, та, водночас, збільшити вагомість доповнень до головної проблеми, яка розглядалась, обговорювалась. До початку роботи секції було подано 48 тез доповідей, безпосередньо в секційній роботі брали участь 37 студентів різних вузів і факультетів.

За прийнятим кафедрою 8-періодичним поділом курсу «Історія української культури» увесь інформаційно-тематичний масив доповідей можна розділити, відповідно, на вісім частин:

- Від витоків до запровадження християнства — 4.
- Київська Русь та Галицько-Волинська держава — 3.
- Литовсько-польська доба — 3.
- Козацько-гетьманська держава — 3.
- Від Гетьманщини до початку ХХ ст. — 9.
- Від початку Першої світової війни до утворення СРСР — 7.
- Культура українського народу в складі СРСР — 8.
- Українська культура після проголошення державної незалежності України — 7.

Наведена інформація свідчить про більшу зацікавленість студентів тематикою історії культури ХІХ–ХХ ст. та сучасності.

Змістовними й цікавими були виступи, присвячені творчій спадщині видатних постатей української культури. Привернули увагу аудиторії невідомі (чи маловідомі) сторінки з біографії та творчості, зокрема, Олени Теліги, Володимира Сосюри, Миколи Мозгового, Богдана Ступки, Василя Шкляра, поетів-шістдесятників та інших.

Найбільше запам'яталися виступи тих студентів, які, розповідаючи про розвиток якогось виду ремесла, народного мистецтва, певні обрядові дійства та звичаї, традиції святкування, самі демонстрували оригінальні зразки самобутньої творчості, або їх копії чи малюнки. Присутні змогли побачити унікальний колорит Крелевецьких рушників (Зенченко О. Ю., ФЕА НТУУ «КПІ», «Про Крелевецькі рушники»), замилуватися гуцульськими писанками й розібратися в їхній символіці (Абрамов Д. В., ФММ НТУУ «КПІ», «Символіка писанок Гуцульщини»), детальніше розглянути елементи «знахідки ХХ ст.» — золоті пекторалі зі скіфського кургану (Тов-

ста Могила) на повномаштабному кольоровому фото (Бочеткова О. О., ФМФ НТУУ «КПІ», «Пектораль — найвизначніша археологічна пам'ятка скіфської доби»).

Вивчення, дослідження розвитку культурного життя закордонної, діаспорної частини українського народу завжди є актуальним і необхідним. Без цього просто неможливо створити узагальнене, цілісне бачення і розуміння всього українського культурного простору від початку першої еміграційної хвилі до сьогодення. Цій проблематиці й було приурочено добре підготовлені доповіді Савищева Б. С. «Культура української діаспори в Північній Америці» (НТУУ «КПІ», ФЕА, гр. ЕТ-01), Чупринюка Е. «Творчість поетів мистецького об'єднання “Празька поетична школа”, як невід'ємна частина української історії та літератури» (НТУУ «КПІ», ФЕА, гр. ЕТ-01) та Стрілець А. В. (НТУУ «КПІ», ФММ) «Українська еміграційна література про проблеми сенсу життя і долі людини в умовах Голodomору».

Відаючи належне пошуковій, дослідницькій роботі кожного учасника секції, необхідно відзначити високий рівень наукових доповідей трьох студентів НТУУ «КПІ» факультету електроенергетики та автоматики: Яскевича Д. «Проблеми розвитку української культури на окупованій території та за її межами в період Великої Вітчизняної війни», Бодняка В. «Увіковічення пам'яті борців ОУН-УПА на Прикарпатті» та Дядинюка І. «Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні». Обрані ними теми — порівняно складні (як для студентів-першокурсників технічного вузу і факультету), потребували копіткої праці з залученням значної кількості наукової літератури, пошуку потрібної інформації на сторінках журналів і газет у Парламентській бібліотеці, а також в Інтернеті.

Окремо треба виділити доповідь про «Пересопницьке Євангеліє», 450-річчя написання якого відзначають цього року. Курсант-першокурсник ВІПІ НТУУ «КПІ» 103 навчальної групи Токар Андрій детально розказав, як створювався цей один з перших перекладів староукраїнською мовою канонічного тексту четвероевангелія, здійснений з 1556 до 1561 р. Ця священна книга стала не тільки чинником утвердження живої української мови, а й надзвичайно цінною пам'яткою українського мистецтва. Саме тому, на «Пересопницькому Євангелії» присягають на вірність народів президенти України.

Серед найкращих доповідей студентів інших вузів, які брали активну участь у роботі секції «Культурне життя українського народу», слід перш за все назвати: виступи на пленарному засіданні Гордієнко А. В. (НТУ «ХПІ») «Історія України у творчості народних кобзарів та лірників», Глушко М. В. (ФРГБТ Київського національного торговельно-економічного уні-

верситету) «Оновлення традиції: сучасна українська вишивка», а також доповідь Скалецької О. О. (факультет біотехнології Національного університету біоресурсів і природокористування України) «Колиска українського професійного театру — Єлисаветград», виголошена під час секційної роботи.

Серед студентів НТУУ «КПІ» найбільше були представлені (19 учасників) і виділялися хорошими доповідями першокурсники ФЕА та ФЕЛ.

За підсумками рейтингового оцінювання доповідей учасників секційної роботи найкращими було визначено роботи (в рейтинговому порядку): 1. Бутрик О. В. (НТУУ «КПІ», ФММ) «Традиції святкування коляди, щедрого вечора та свята Василя»; 2. Зенченко О. Ю. (НТУУ «КПІ», ФЕА) «Про Кролевецькі рушники»; 3. Скалецької О. О. (факультет біотехнології Національного університету біоресурсів і природокористування України) «Колиска українського професійного театру — Єлисаветград»; 4. Бочеткової О. О. (НТУУ «КПІ», ФМФ) «Пектораль — найвизначніша археологічна пам'ятка скіфської доби».

В цілому, можна констатувати цікаву й продуктивну роботу секції «Культурне життя українського народу» на цьогорічній студентській науково-практичній конференції.

І. К. Лебедєв,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії ФСП НТУУ «КПІ»,
модератор секції «Актуальні проблеми історії науки і техніки»

Для участі в роботі конференції з відповідною тематикою заздалегідь подали тези 16 учасників. Підготовлені ними матеріали відповідали всім вимогам і були допущені до участі в роботі секції. Але вже під час пленарного засідання довелося вносити певні корективи в план роботи. Зокрема, студентка агробіологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористу-

вання (НУБіП) Остапенко Валентина, що запропонувала досить цікаву тему «Українська фітотехнологія та фітотерапія в лікарняній діяльності вченого-дослідника Євгена Степановича Товстухи», взяла участь у пленарній частині конференції.

Коли секція розпочала роботу, то виявилося, що в ній беруть участь 16 доповідачів. Слід зауважити, що «новачки» прийшли з цікавими матеріалами. Так, другокурсники з ТЕФу (ТП-91) Кримський Богдан, Серєда Дмитро та Мирошук Олександр підготували досить змістовні доповіді, відповідно за темами «К. Цюлковський та його внесок у розвиток космонавтики», «М. Кибальчич — проєктант першого реактивного літального апарату» та «Іван Павлович Пулюй». Кокора Дмитро («Перше покоління комп'ютерів») та Масальов Дмитро («Астероїд Апофіс і Земля») з ФПМ, а також Кравченко Анастасія з РТФ («Ехолокація та її розвиток і застосування») не потрапили до офіційного списку учасників через невчасне подання електронного варіанту тез.

Усі інші учасники секції вчасно виконали всі вимоги і мали досить цікаві виступи. Серед них варто виділити деякі роботи, зокрема Степаненко Ігора (ВПІ) — «Основні тенденції у розвитку фізики у першій половині ХХ ст.», Воробей Ганни (ФЕА) — «Про особливості архітектурної розбудови Києва в повоєнні роки» та Силенко Аріни (ФПМ) — «Юшкевич Адольф Павлович — видатний історик математики».

Слід зазначити, що загалом засідання секції пройшло досить жваво. Всі учасники дотримувалися обраного регламенту — до 10 хвилин із запитаннями. Є сподівання, що з початком викладання в НТУУ «КПІ» курсу «Історія науки і техніки» кількість учасників секції зростатиме, а головне — зростатиме якість поданих робіт. Такі тенденції простежуються вже тепер, коли втретє у рамках традиційної студентської конференції працює секція.

ФОТОРЕПОРТАЖ З МІСЦЯ ПОДІЇ

